

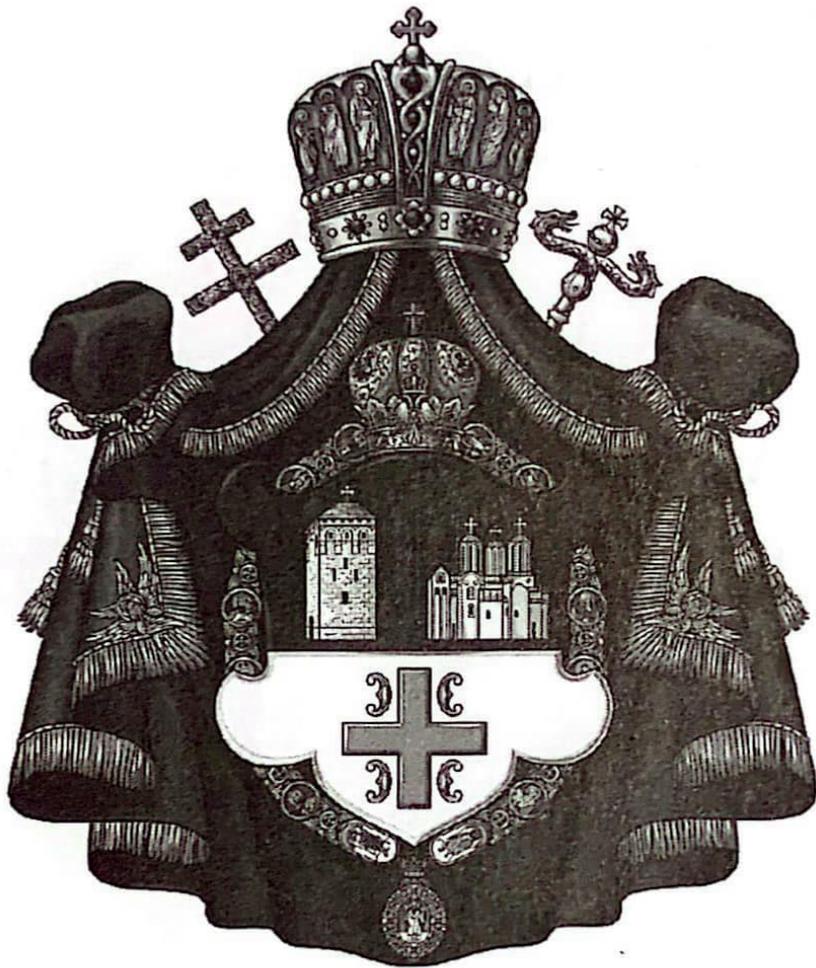
ПОКАЈАЊЕ И ПРИЧЕШЋЕ - ПОВРАТАК ЧОВЕКА БОГУ

ПОКАЈАЊЕ И ПРИЧЕШЋЕ— ПОВРАТАК ЧОВЕКА БОГУ

*Са блаґословом цркве
Свѣтої великомученика Георґија
Јасенак Смедерево*

ПОКАЈАЊЕ И ПРИЧЕШЋЕ – ПОВРАТАК ЧОВЕКА БОГУ

Света Тајна Покајања

Господ ономе ко се бори против греха не даје само опроштај, већ и благодат Духа Светога, каже старац Силуан. Покајање и исповест је повратак човека Богу и почетак васкрсења душе умртвљене грехом. Неће се спасити само они који не буду хтели да се покају, сведочанство је Светих Отаца, а милостивом човеку који се искрено каје и ближњима опрашта увреде, Господ опрашта грехе.

Да би се човек исповедио и покајао, мора знати за шта треба да се каје. Грех нарушава хришћански духовни закон и зато се прво треба кајати за грехе према Богу и Цркви, а затим за грехе према себи и ближњима.

О суштини греха

Свети Оци указују на шест ступњева у развоју греха: предлог, пажња, наслађивање, жеља, решеност и дело.

У почетку човеку „прираста“ греховна помисао, која се назива предлог тј. повод ка чињењу греха.

Кроз помисао ђаво настоји да пороби уобразиљу човека, да произведе на њега утисак, показујући му привлачну силу греха. Али, предлог још увек није грех, јер рађање представа није у нашој власти.

Тај моменат сматра се веома важним у духовном животу човека, јер, ко је одбацио помисли, тај је зауставио сву борбу, прекинуо почетак греха, учинио духовни подвиг.

Хришћанин је згрешио онда, када грешним помислима својеволјно даје место у души, својеволјно задржава у себи греховне покрете и саглашава се са њима.

Још је грешније остајање у грешним помислима, јер су оне у власти самога човека: он може истог трена да одстрани грешну помисао која му се родила у уму.

Ако пажња ка грешној представи укључује и осећај, наступа трећи ступањ у развоју грех – наслађивање или одобравање рђаве помисли. Наслађивање је испољавање учешћа срца у развоју греха. С осећањем и одобравањем „почиње грешност по мери сагласности“, јер, где нема сагласности, нема ни греха.

Наслађивање појачава унутрашњу борбу, која може да се заврши жељом да се почини грех. Таква жеља разликује се од наслађивања по томе што се душа већ усмерава ка предмету, како би се сјединила с њим. Ту је грешност несумњива, јер се жеља завршава сагласношћу, која је увек у нашој вољи.

Потом наступа пети моменат пада у грех – одлука да се згреши. У решености – „стварни грех је још увек унутрашњи“, учи епископ Теофан.

У процесу развоја помисли у грешно дело, контрола над собом припада самоме човеку. Чим је грех учињен, унутрашња самоконтрола одмах предлаже избор: предати се у ропство греху који се збио, или учинити неодложно покајање пред Богом и савешћу, с непоколебљивом намером да се убудуће, с помоћу Божјом, клони греха.

Извршење грешног дела завршава се процес развојка греха. Као један од главних разлога појављивања грешних помисли код човека, јавља се деловање ђавола на људе, који сугерише час мисли, час жеље, старајући се да побуни унутрашњи духовни свет човека, да посеје пометњу помислима.

Зато човек који не допушта грешне помисли, самим овим чином затвара врата своје душе злим духовима (Архим. Георгије Тертишњиков).

Бог није судија само спољашњих дела, већ и унутрашњих помисли. Сматрај да је недолично помишљати на оно што те је стид да чиниш у присуству људи (Ава Исаија).

Казна за грехе

Чиме човек згреши тиме се и кажњава: згрешио је Захарија устима, на уста и кроз уста поднео и је казну (Лк. 1,20).

Таква је Божја правда! (Прот. П. Соколов).

Како сејеш, тако ћеш да жањеш. Ако ми, добровољно сејући и против воље пожњемо зло, опет треба да се задивимо над праведним судом Божијим (Ава Исихије).

Грех је самом себи казна (Јер. 2,19; Рим. 2,9), као што је и врлина сама себи награда (Мт. 5,6).

Преступник и ако је наизглед „успешно“ избегао казну за свој преступ, носи га свуда са собом.

Зла дела, пре мучења душе у паклу, још овде муче савест.

Буди уверен да ти ништа не приличи осим добра.

Загледај дубље у своје срце: сам ћеш увидети да ти свака зла мисао, свака зла жеља, свако зло дело, причињавају стид и срам, и поред тога што нико не зна твоје мисли, твоје жеље и дела.

А доћи ће време кад ће сви све знати.

Далеко је лакше поднети и тугу и несрећу, него бити њихов виновник. Човек чисте савести страда, али мир његове душе није помућен; човек који другима наноси зло, носи то зло у себи.

Оно му не да мира ни дању, ни ноћу: оно је црв који га нагриза и разједа непрекидно.

Порок који свесрдно тражимо, после нас свуда прати.

О! Грех је најужасније зло на свету! Бежите од греха барем зато да би вас, што мање могуће мучиле земаљске невоље (Филарет, архиеп. Черниговски).

Грех је велико зло. Грех је обратио светлог анђела у тамног сатану и свргнуо га с небеса. Грех је изгнао Адама из раја, навео проклетство и смрт на цео људски род. Греси, размноживши се међу људима првосазданог света, покрили су водама потопа мноштво народа. Греси су огњем сатрли Содому и Гомору и суседне градове. Греси су многим казнама поразили Египат и потопили у море фараона са свом његовом војском. Греси су претварали људе у животиње, као Навуходносора, у безосећајне стубове, као жену Лотову, и никада никога нису штедели, него су, напротив, сваком грешнику спремали суд и казну Божју. Греси људски приковали су за крст и Јединог који ни у чему није згрешио, Праведног и Најсветијег Сина Божијег. Хоће ли они поштедети било ког грешника? Тешки греси свргавали су с престола земаљске силнике, разарали царства, уништавали силне војске, пустошили целе земље – и данас чине исто. О, како је суров сваки грех! Не опомиње узалуд реч Божија: „Бежи од греха као од лица змије, јер, ако јој се приближиш, она ће те ујести“ (Сир. 21,2).

Нема већег зла од греха

Нема под капом небеском већег зла од греха. Буде ли беда, прогона, болести, слепило – све то није ништа; ево највећег зла – грех! Зашто сви јади и несреће на свету нису ништа у поређењу са грехом? Зато што је све то

пролазно, а грех спрема вечну муку. Као што рана на телу, чак и ако је исцељена, оставља траг, тако и у души која је згрешила, – чак и ако она добија опроштај од самилости Божје, чак и ако ће боравити у Царству Небеском, – остаје сећање на грех, као знак њене некадашње ране.

Замишљајући милосрђе Божије, земнородни ће замишљати и она дела којима је за време пролазног живота разгневио свеблаг и милосрдни Бог. Према томе, сваки почињени грех, чак и онај већ опростен, покривен заборавом у очима незлопамтивног Оца Небеског, остаће увек у сећању самог грешника.

О страдању за туђе грехе

Грех је тако велико зло, да не уништава само онога ко је згрешио, него и оне који нису криви, подвргава несрећи. За грех пророка Јоне, сви који су били с њим на лађи, изложени су опасности.

И та лађа о којој се говори у Еванђељу: и лађа се покри валовима (Мт. 8,24) била је изложена опасности, не толико од ветра и буре, колико од тога што се на њој налазио Јуда, касније издајник. Због неверног ученика Христовог узнемирило се и море, које није могло да трпи да он плива по његовим таласима. Због Јуде-издајника и свети апостоли су били у страху и трепету од таласа и буре.

И у време свеопштег потопа, заједно са несрећним људима, погинуле су и звери, животиње и птице, ни у чему не сагрешивши пред Богом.

И данас у свету, као у узбурканом мору, колико бива невоља због људског греха! И све те несреће, заједно са кривцима, трпе невини - за туђе грехе страдају и они који нису згрешили, како је то било и код цара пророка Давида: згрешио је само цар Давид, а цело је његово царство било кажњено за његов грех.

Божије дуготрпљење и милосрђе

Код пророка Језекиља речено је: ако ли би се безбожник обратио од свијех гријеха својих... безакоња његова што их је год учинио неће му се више спомињати (Јез. 18,21–22), али се неће спомињати само у том смислу да неће подлегати осуди, казни: јер, што је једном опроштено, опроштено је заувек. Ипак, сећање на њих неће се избрисати. И, како би човек могао да спозна сву величину Божјег милосрђа, ако не би памтио сву тежину својих грехова? Зато ће земнородни и славити Господа у векове векова и биће Му захвални што им је опростио безмерно мноштво тешких грехова и безакоња.

Грех је тако велико зло да сам човек, без помоћи милосрђа Божјег, никада не би могао сасвим да се оправда пред Богом, чак и кад би поживео хиљаду година и све те године провео у напорима покајања, посту, молитви

и сузама. Када би грешник навео целу васиону да плаче за њега, када би цео Јордан претворио у сузе и очи своје исплакао, када би са хиљаду смрти за Христа Спаситеља пострадао – ни тада не би био у стању да сам отплати дуг за све своје грехе: не може се крв човечија поредити с крвљу Сина Божјега који је ради нас пострадао.

Један Адамов грех био је толико тежак, да га ни све сузе праотаца нису могле искупити, ни сва крв пророка, невино проливена. Било је потребно да сам Син Божји сиђе с неба, да се оваплоти, пострада и својом крсном смрћу плати дуг Правди Небеској за људски грех.

У борби са грехом обраћај се за помоћ Ономе Ко је рекао: без мене не можете ништа чинити (Јн. 15,5) и изаћи ћеш као победник из борбе.

Ако је сатана имао толику силу да усели у нас грехе, онда ће Исус Христос, Творац наш, бити још силнији да их искорени!

Учини опит, одлучи се на истребљење греха посредством Његове силе и сазнаћеш како је то за Њега лако.

Велика је сила греха, али је сила благодати Божје сто пута већа (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Ава Епифаније говорио је: „Грешницима који се кају Бог прашта дуг, као што је опростио блудници, разбојнику и царинику; а од праведника очекује много више. О овоме је Он рекао апостолима: ако не буде правда ваша већа него књижевника и фарисеја, нећете ући у Царство Небеско (Мт. 5,20).

Сласт греха је краткотрајна

Сладак је човеку грех, али су горки и тешки плодови његови. Грех је најгорче грожђе, од чије употребе бива силна мучнина (Блажени Августин).

Сваки је грех пијанство, после кога је буђење врло непријатно (Прот. Иван Толмачев).

Наслада грехом је пролазна, а муке за њега су вечне.

Кратка је сласт греха, али вечна смрт следи (Св. Тихон Задонски).

Путеви порока и безакоња у почетку су равни и удобни, по њима се лако иде, брзо и неприметно, али последњи од њих гледа на дно ада (Димитрије, архиеп. Волински).

Заробљеник греха сличан је човеку који се спушта с високе и стрме горе: у почетку је хоризонт простран, мноштво предела је пред очима, стаза под ногама, али све даље и ниже, хоризонт је ужи, све је мање видика и путева, и, на крају остаје једна стаза, која води, или боље рећи, вуче у пропаст (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Погубне последице греха

Грех и жалост повезани су међу собом нераскидивом везом. Нивоља и туга на сваку душу човека који чини зло, (Рим. 2,9), (прот. Иван Толмачев).

Ако грешиш и само помислиш на будућност – биваш поражен страхом и трепетом, иако те нико не кажњава; помислиш ли на садашњост – видиш да имаш много непријатеља и живиш у подозрењу и не можеш чак ни да погледаш право на оне који су те увредили, ни на оне који нису.

Од греха не добијамо толико задовољства колико жалости: ту и савест вапије, и непознати људи осуђују, и Бог се срди, и пакао прети да нас прогута и мисли не налазе покоја. Тежак је, истински тежак и неподношљив грех, тежи од сваког олова. Ко је свестан свога греха, тај никако не може да погледа право, чак и ако је веома безосећајан (Св. Јован Златоуст).

Ко чини грех – роб је греху

Многи говоре: „Природа ме приморава на грех; ја волим Христа, али ми природа намеће да нужно грешим“.

Заправо, нема ни једног греха који би проистекао из нужде, већ сви они зависе од злоупотребе воље. Бог није тако саздао природу, да би се нужно морало грешити; када би тако било, не би било ни казне. А о ономе што се заиста чини из нужде и неопходности, ми и не говоримо, и Бог не замера за то, јер је Он благ и човекољубив (Св. Јован Златоуст).

Сваки који чини грех, роб је греху (Јн. 8,34).

Је ли слободан користољубив човек? Није ли окован златним оковима? Је ли слободан ко угађа телу? Није ли свезан, ако не јаким узама, онда меким мрежама? Је ли слободан човек горд и честољубив? Није ли прикован, не рукама и ногама, него главом и срцем, није ли прикован за сопствени лик? (Филарет, митр. Московски).

Као што зарђало гвожђе губи чврстину и снагу толико, да оно што раније нису могли сломити велики напори, то ће се ломити и кидати од малог напрезања, чак и ако је обим и количина гвожђа иста; тако и код грешника остаје својство слободе; у неким случајевима он је, наизглед, слободнији од самог праведника који је увек свезан савешћу и страхом Божијим; али, унутрашња снага истрајава на путу добра, а при малом напору ка било каквом благом подвигу, грешник је слаб као дете (Инокентије, архиеп. Херсонски).

Не постоји мали грех

Ни мали греси нису ситница.

Ни са малим гресима не може се ући у Царство Небеско.

Јабука коју су прародитељи појели у Едему била је мала, али добро знамо какве су последице настале.

Из примера оних који су постали пленом ловаца, научимо да не потцењујемо ситне грехе. Јер, дешава се да се птица задржи у мрежи малим ноктом, и врхом нокта

који ништа не вреди смирује се и савладава снага крила; чак и ако је птица сасвим ван мреже, сва бива њоме ухваћена (Св. Јефрем Сирин).

Не говоримо да је било шта неважно. Ситнице много значе у животу. Рана нанета иглом понекад погађа теже, него болест која захвата сво тело. Некад од варница настаје пожар који је немогуће савладати, и који немилосрдно гута све што је годинама скупљано и чувано с највећом пажњом (Кирил, епископ Мелитопољски).

Нема малог греха – мноштво малих чини велики грех.

Ако би ко, напунивши цак песком, запливао с њим по дубокој води, потонуо би од његове тежине, као и од великог камена.

Тако је и од малих грехова који заједно стварају тешкоћу равну великом греху, или чак већу, могуће пострадали као и од великих грехова (Петар, епископ Томски).

Огреботина иглом не задаје велики бол; али, ако би неко наумио да своје тело дуго бode на једном истом месту, таква шала имала би опасне последице: јер, дешава се да једва приметан трн изазива тако јако запаљење, да је неопходно одсећи цео уд.

Исто тако, ко жели душевно спасење мора да се чува и наизглед малих грехова, и да се каје за њих: зато што често понављање и малих грехова, или непосредно води у безакоње, или је већ смртни грех, који лишава душу њених благодатних сила.

Бежимо и од најмањих грехова: ако се не удаљимо од малих грехова неминовно западамо у велике и тешке.

Ко побеђује у малим стварима, тај побеђује и у великим (Ава Исаија).

Ако се неки грех сматра безначајним, не долази ли до тога да се никакав грех не сматра великим? (Филарет, архиеп. Черниговски).

И мали грех може довести човека до великих безакоња (Ава Доротеј).

Навика на грех

Уништавај грех на почетку, док је мали, док је још лако противити му се. Не буде ли тако, дозволиш ли му да се развије, да се учврсти, из њега се као пламен из неугашене варнице образује греховна навика.

Нема тиранства које би било тако неиздрживо као навика: не без разлога, називају је другом природом (Св. Јован Златоуст).

Колико год да су наказни и одвратни греси, навика их чини незнатним и небитним (Блажени Августин).

Увек и у свему, тим пре у злу делу, важан је само први корак, јер га је тешко учинити: други корак је већ лакши, а после човек више не иде, него јури клизавим путем зла.

Страшан грех кроз понављање постаје мање страшан.

Ко данас украде бакарни новчић, сутра ће два, па три, и на крају ће доћи до сребрњака.

Док је преступ мали и још није зрео, истреби га, пре него што пусти гране у ширину и почне да сазрева (Св. Исак Сиријан).

Лакше је не подлећи пороку у почетку и избегавати га док нам је само близу, него га пресећи и уздићи се изнад њега, када је у нама већ унапредовао. Као што је и камен лакше подупрети и задржати на почетку, него га подићи увис за време падања (Св. Григорије Богослов).

Мржња према греху – пут према спасењу

Треба мрзети грех; у том случају, ако се неко и оклизне на грех, брже може да изађе из његове мреже.

Ко не омрзне грех, он се и ако не чини грех убраја у грешнике (Св. Нил Синајски).

Реци једном заувек греху: „Ја са ти непријатељ“, и при сваком искушењу говори свакој лукавој помисли: „Ја сам ти непријатељ“ (Кирил, епископ Мелитополски).

Пријатно је чинити грех, али је непријатно ослобађати га се.

Да не би носио греховно бремене, бди непрекидно над собом, мотри не само на своје речи и поступке, него чак и на своје мисли, осећаје и жеље, и не дозволи себи да

будеш плен највећем од свих непријатеља и ужаснијем од свих зала, то јест греху.

Спречити зло лакше је него га победити (Прот. И. Рождественски).

Ко на зло гледа без гнушања, убрзо ће почети да га гледа са задовољством.

Да би омрзнуо грех, размишљај чешће, а нарочито онда кад се подвргаваш искушењу, о погубним последицама греха, о штети коју ти он у вечности може нанети ако се не покајеш.

Замрзећеш порок кад схватиш да је то демонски мач који сева над нама (Св. Нил Синајски).

Шта нам је чинити не са једним, него са безбројним мноштвом тешких сагрешења? Шта ћемо принети Богу за њих? Чиме ћемо се искупити, ако не молимо за Божју милост? Ипак, нећемо наћи милост, ако се претходно не растанемо са гресима – немогуће је, грешећи, умилостивити Бога!

Када неко греша, а ти пролазиш мимо њега не разоткривајући га и не жалостећи се, ти своју душу чиниш лакомисленијом и склонијом паду и припремаш је да веома често пада у исте грехе; а њему немало шкодиш својом неблаговременом снисходљивошћу, налазећи за њега објашњења у тежој будућности и чинећи га лакомисленим у садашњости. То не важи само за лопове, него за сваки грех (Св. Јован Златоуст).

О неразглашавању грехова ближњих

Када разоткриваш грехе брата свога нећеш само њега учинити бестиднијим и нерасположеним да се врати на пут врлине, него ћеш и оне који те буду слушали још више учврстити у лакомислености и привући их истрајности у злу; и не само то, него ћеш дати и повода да се хули на Господа.

Јер, пажљивом човеку недостатак сведока његових греха олакшава поправљање; напротив, када душа губи стид и увиди да су њени преступи свима познати, неће се брзо решити да се поправи, него, као да је упала у дубоко језеро, одушевљавајући се мноштвом таласа тонуће све дубље и дубље, неће више бити у стању да исплива на врх, пашће на крају у очајање и губиће наду да се поправи (Св. Јован Златоуст).

Ава Мојсеј говорио је: „Човек, пре него што се растане с телом, мора да умре за свако зло дело, да не би никоме нанео зла“.

Исповедање греха је почетак избављења

Учинили смо многе и велике грехе; зато нам је потребно велико исцељење, смело исповедање. Нека твоје очи пролију сузе; и сузе могу угасити пламтећу ватру грехова (Св. Јован Златоуст).

Пут ка пропасти догађа се брже када сама душа која грешни, одбацивши страх, измишља изговоре за лако-мисленост, или када неко, желећи да ономе ко је учинио прељубу истргне осећај ојађености, говори: „Зар си ти крив? Крива је похота.“

Грешити је зло; али, још је теже зло – порицати учињен грех. То, пре свега, јесте оружје ђавола. Тако је било и са првосазданим људима. Када је требало да Адам призна свој грех, он је кривицу пребацио на жену, а она затим на ђавола.

Када би требало рећи: сагреших и безаконовах, неки, не само да не признају, него још смишљају оправдања. Јер ђаво, знајући да је исповедање греха избављење од греха, наводи душу на бестидну упорност. Али ти, љубљени, када згрешиш, говори: „Згрешио сам“. Нема ничега правичнијег од таквог оправдања, јер тако ћеш умилостивити Бога и тако ћеш умртвити своје грехе. А, почнеш ли да тражиш пуне изговоре и ослобађаш душу од страха, појачаћеш у њој наклоност да се предаје истим гресима и много ћеш разгневити Бога. Никоме од оних који сагрешише не недостаје бестидних оправдања. Убица може да се оправда својом раздражљивошћу, лопов сиромаштвом, прељубник похотом, властољубац влашћу; али, све су то неосновани изговори, који не представљају никакве оправдане узроке. Греси не произилазе из њих, него из воље грешника (Св. Јован Златоуст).

Покајање грешника – празник на небу

Док не постанемо свесни греха, не можемо да добијемо опроштај од Бога. „Схватање греха је почетак спасења – говори блажени Августин. Ако човек скрива, Господ открива; ако човек таји, Бог јавним чини; а ако човек признаје, Бог прашта.“

Грех нашу душу заражује злом и трује све око нас. Сваки грех, чак и најмањи, утиче на судбину света – каже старац Силуан. И обрнуто, наше покајање благотворно се одражава на околину, и преображава је.

Само у Светој Тајни Покајања могуће је очистити и исцелити душу од греха. Покајање нас извлачи из бездана порока и страсти и доводи до врата раја. Отац наш Небески кад долазимо њену са искреним покајањем, и у сузама молимо опроштај, опрашта све као блудном сину у причи Еванђелској, и дарује своју благодат као залог нашег избављења. Покајање грешника на земљи радује Анђеле и Свете и на небу настаје празник за једног покајаног грешника.

Св. Теофан Затворник каже да се покајањем ослобађамо власти ђавола, као непријатеља и злочинца, који нам штети све дотле док га ми не примећујемо. А чим га разоткријемо – он одмах бежи од нас.

Покајање почиње кад човек схвати да је духовно болестан, и да је душа његова, која живи у гресима одвојена од Бога, и да умире. Душа је у телу као у гробу:

у мраку живи свезаних ногу и руку, не види, не чује, не зна, не осећа – грех је узрочник њене смрти.

Душа је црна, а сваки нови грех је црна мрља на њој, а на црном се црно не види.

Велики грешници себе сматрају праведницима, а сведици – великим грешницима. Свети живе у светлости Христовој, и виде најситније мрље греха у души, и сматрају себе недостојне Бога.

Кад човек увиди своју огреховљеност не сме одлагати покајање. Духовна болест се не сме занемарити, јер ће постати смртоносна.

„Не одлажи покајање до сутра, томе сутра никад нема краја“ – говори Св. Јован Златоусти. А старац Силуан: „Ко се каје у њему је Дух Свети, и он још на земљи личи на Господа, а ко се не каје он личи на лукавога.“

Гнусобу греха у души човековој само сузе покајања могу излечити и очистити. Ако немамо суза, клекнимо пред икону Господа и Мајке Божије, и измолимо сузе покајне за своје грехе док још времена имамо, тј. док живимо на земљи, јер после смрти нема покајања. Епископ Теофан каже: само покајање за спасење није довољно, оно је темељ, почетак преображења, а покајнику је потребна одлучност да ће свецело себе променити и преобразити, заувек оставити претходне грехе. Ко има добру намеру срца Господ му невидљиво помаже.

Како се треба исповедити да би се добио опроштај грехова

Пре исповести свако треба да се сети својих грехова, какве је ко учинио свесно или несвесно; треба пажљиво да испита свој живот, да би се, ако је могуће, сетио свих грехова, не само учињених после задњих исповести но и раније, по заборавау неисповеђене. Затим са умиљењем и смирењем у срцу да приступи Крсту и Еванђељу и почне да исповеда грехе своје. При томе треба пазити:

1. Исповедај грехе своје отворено, схвативши да их говориш не човеку но самом Богу, који већ и онако зна твоје грехе, но само хоће да их ти признаш. И твог духовног оца нема шта да се стидиш: он је такав исти човек као и ти, он добро зна немоћ људску и наклоност човека према греху и због тога твој духовни отац на исповести не може бити твој страшни судија. Но ти се можда стидиш духовног оца, јер се бојиш да не изгуби добро мишљење о теби?

Напротив, духовни отац, само ако је теби пријатно његово добро мишљење о теби, видевши твоју искрену, отворену исповест, далеко ће већу љубав гајити према теби. При том, ако се стидиш и бојиш да откријеш своје грехе пред једним духовником, како ћеш онда поднети онај стид када се јавиш на Страшни Суд Божји, где ће се твоји греси, ако се не очистиш од њих истинским по-

кајањем, открити пред самим Богом, анђелима и свим људима, познатим и непознатим?

2. *Исповедај све грехе своје погробно*, и сваки грех посебно. Свети Златоуст говори: „Не треба само рећи: сагрешио сам, или: грешио сам, но и све видове грехова треба изјавити“ тј. сваки грех треба именовати. „Откривање грехова“, говори св. Василије Велики, „подлежи исто закону као и објављивање телесних немоћи (=болести)...“. Грешник је душевно болестан, а отац духовни је лекар, према томе: треба исповедати или говорити своје грехе духовном оцу исто као што болестан телесно говори своје телесне болести лекару, желећи да преко њега добије исцељење.

3. *Не мешај у исповест грех лица*, не жали се ни на кога, иначе каква је то исповест? То није исповест, то је осуђивање: значи – само нови грех.

4. *Не сарај се да на исповести оправдаш себе на било који начин*, као: слабошћу, обичајем итд. На исповести, што више неко себе оправдава, тим ће мање бити оправдан од Бога, а што више неко себе обличава, осуђује и окривљује, тим ће више бити оправдан пред Богом. Зато не треба оправдати себе на исповести, него напротив, што више окривљивати, обличавати и осуђивати, да би се удостојио добити опроштај од Господа Бога.

5. *Када о нечему ушита духовни отац, не говори: „не сећам се, може бити, и у томе сам грешан“*. Бог нам је заповедио да се увек сећамо својих грехова. А да се

не бисмо правдали заборавом, ми треба да се исповедамо што је могуће чешће, јер они, који, по немару своје, мисле на своју душу и сувише ретко и на тај начин заборављају своје грехе, онда су у томе сами криви, и зато се не могу надати опроштају оних грехова које нису исповедали. Зато неизоставно ми треба да се постарамо, да се сетимо својих грехова. Када нам неко бива дужан, ми тврдо памтимо дуг, а своје дугове Господу Богу заборављамо! Није ли то с наше стране крајња не брига и немар о души?

6. *Без ишћања духовној оца не јовори о ономе о чему ниси ирешан*, или што ниси радио. То би значило, слично еванђелском фарисеју, само се хвалити, а не исповедати своје грехе, и зато само увећавати своју осуду.

7. *Треба се исповедајти са ишћом и скрушеним срцем збој грехова*, којима смо ми увредили Господа Бога. Није добро што неки износе своје грехове са отвореном хладнокрвношћу и без икакве скрушености, као да воде неки обичан разговор; а још је горе, када многи, исповедајући се, дозвољавају себи да се чак и осмехују. Све је то знак не кајања, и исповедајући се на такав начин, ми се не очишћујемо од грехова, него их још увећавамо.

8. *На крају, исповедај грехе своје с вером у Исуса Христја, и с надом на Њејово милосрђе*. Јер само верујући у Исуса Христа и надајући се на Њега, ми можемо добити опроштај грехова, а без вере никако не можемо добити опроштај. Пример за ово је – Јуда Издајник.

Ето, на такав начин је неопходно исповедати се, да би добили од Господа опроштај грехова. *Ако исповедамо грехе наше, Он ће нам, као веран и праведан, очистити нас од сваке неправде (Јн 1,9)*

Но, будући да многи од рода нашега немају јасну слику шта је све грех, па да би се могли сетити свих својих грехова и достојно се припремити за исповест, наводимо овде, не одвећ исцрпно.

Разврставање грехова према десет Божијих заповести

1. ЗАПОВЕСТ: *Ја сам Господ Бој Твој: немој имати других бојева осим мене.*

Имаш ли непрестано сећање на Бога и страх Божији у срцу?

Не колеба ли се вера твоја у Бога маловерјем, сумњом?

Не сумњаш ли у Свете Догме Вере Православне?

Молиш ли се Богу да укрепи твоју веру?

Ниси ли очајавао у Божјем милосрђу?

Молиш ли се ти Богу сваког дана јутром и вечером?

Да ли је усрдна твоја молитва?

Посећујеш ли увек, када је могуће, црквена богослужења? Не пропушташ ли их без важних узрока?

Волиш ли да читаш верско-моралне књиге, а најпре Свето Писмо, и читаш ли их? Ниси ли читао из греш-

не радозналости безбожне и јеретичке књиге, и осталу шунд литературу?

Прилажеш ли добровољно, на позив Цркве, за добротворне сврхе и за Свети храм?

Ниси ли прибегавао гатању и ишао врачарима и хоџама, тражећи од њих помоћ у некој невољи? Ниси ли учествовао на спиритистичким сеансама?

Не заборављаш ли о главном, о припремању за вечност и за одговор пред Богом, предајући се сујети, лењости, задовољствима, немарности?

2. ЗАПОВЕСТ: *Не љрави себи идола или каква лика: немој им се клањати нији им служији.*

Да ли је за тебе Бог на првом месту, или можда, нешто друго, као на пример: стицање новца, прикупљање имовине, чулна задовољства, разонода, храна, пиће, оде-ло, украшавање, настојање да привучеш на себе пажњу, да играш главну улогу, да добијаш похвале, да проводиш време у расејаности, у читању бескорисних књига, стрипова и друго?

Не одвлачи ли тебе од Бога привлачност телевизије, биоскопа, позоришта, картања?

Може бити због бриге о себи, о својој породици заборављаш Бога и не угађаш Му, и не испуњаваш захтеве Мајке-Цркве?

Ако је тако, то значи, да ти служиш своје „кумиру!“, своје идолу, он је теби на првом месту, а не Бог.

Можда уметност, спорт, наука, заузимају у теби прво место? Можда је нека страст (среброљубље, телесна љубав и друго) завладала твојим срцем?

Не чиниш ли од самог себе „кумира“ по гордости, по егоизму? Провери себе!

3. ЗАПОВЕСТ: *Не узимај узалуд имена Госиода Боја свої.*

Ниси ли се често клео говорећи: „Бога ми“ у обичним, житејским разговорима; ниси ли употребљавао лакомислено, без побожности, име Божије или, што је још горе, ниси ли окретао светињу на шалу? Или, не дај Боже, у наступу љутње, злобе, очајања, ниси ли дозвољавао себи дрско роптати на Бога, и друге светиње? Зауздавај језик свој!

Или давши неку клетву или заклетву, потом си је нарушио?

Ниси ли се предавао унинију, чамотињи, тугомори?

Не бива ли, због расејаности, непажљива твоја молитва Богу?

4. ЗАПОВЕСТ: *Сећај се дана од одмора да ја свейкујеш: шестї дана ради и свршавај све своје ѱослове, а седми дан је одмор Госиоду Боју ѱвоме.*

Не нарушаваш ли светост недеље и других великих празника, установљених од свете Цркве?

Не радиш ли у те дане због користи, добитка?

Уместо празничних богослужења, не проводиш ли време у неком весељу, игранци, у позоришту, биоскопу,

испред телевизора или на било каквом скупу где нема речи о Богу, где нема молитве, којом треба сретати празнични дан? Ниси ли и сам сазивао на таква увесељења и скупове, одвлачећи на тај начин људе од посећивања Цркве?

Не долазиш ли у Цркву с великим закашњењем, на средину или на крају богослужења?

Посећујеш ли у васкрсне (недељне) и празничне дане болеснике? Помажеш ли сиротима, потребитима?

Не нарушаваш ли свете постове Црквом установљене као и среду и петак?

Не опијаш ли се алкохолним пићима? Не користиш ли друга опојна и опасна средства за дрогирање?

5. ЗАПОВЕСТ: *Пошћуј оца своја и мајер своју, да ти добро буде и да дуго њој живиш на земљи.*

Није ли било случајева непоштовања родитеља, немарног односа према њиховим саветима, њиховој милости? Јеси ли се бринуо о њима у њиховој болести, старости?

Ако су ти умрли родитељи, молиш ли се често за упокојење њихових душа у Цркви и у домаћој молитви?

Није ли било случајева да си се без поштовања односио према пастирима Цркве?

Ниси ли их осуђивао? Ниси ли се срдио на њих, када су они напомињали о вечности, о припремању на њу, о спасењу душе, о гресима, када су призивали на добровољно покоравање Цркви и њеним правилима?

Ниси ли увредио кога старијег од себе, а особито добротворе?

6. ЗАПОВЕСТ: *Не убиј.*

Ти никога ниси убио физички у правом и буквалном смислу, но, може бити, проузроковао си смрт било кога посредним начином: могао си помоћи сирوماху и болесном и ниси то учинио, гладног ниси нахранио, жедног ниси напојио, путника ниси примио, нагога ниси оденуо, болнога и који се налази у тамници ниси посетио (Мт. 25,34–46).

Ниси ли ти учинио духовно убиство, то јест, ниси ли скренуо кога с доброг пута живота; ниси ли увукао кога у јерес или раскол црквени: ниси ли саблазнио кога на грех?

Ниси ли убио кога духовно изливом злобе и мржње према њему?

Опрашташ ли онима који су те увредили? Ниси ли с киме у завади? Не чуваш ли дуго у срцу злобу и увреду?

Окривљујеш ли у свему себе или само друге?

Ниси ли прибегавао (-ла) недозвољеним операцијама (абортусима, или другим врстама побачаја и избегавања деце), што је такође убиство, грех и жене и мужа?

7. ЗАПОВЕСТ: *Не чини њрељубе.*

Ниси ли живео (-ла) с лицем другог пола, налазећи се с њим у телесним односима, пре или без црквеног брака, или задовољавајући се само грађанским бра-

ком? Ниси ли упоран у томе уклањајући се од црквеног брака?

Не дозвољаваш ли себи лакомислено се односити са лицима другог пола?

Не оскврњујеш ли се, допуштајући себи да се предајеш нечистим и развратним мислима и жељама, читању нечистих (порнографских) књига и часописа, разгледању саблажњивих слика?

Сети се грешних песама, страсних игара, шала, говорења безобразних речи, нескромних погледа, кинђурења, пијанства и сличних грехова!

Схваташ, хришћанине, да до тог времена док се ти не исповедиш за грехе незаконитог живљења или се будеш задовољавао само грађанским браком, без црквеног, док ти не прекинеш тај грех раздвајањем или пак ступањем у црквени брак, ти уопште не смеш приступати к причешћу Светих Христових тајни, а такође нећеш имати никаквог гласа у црквеним стварима, нити добити било какву другу црквену требу (црквено опело рецимо).

Највише људи гине због нарушавања седме заповести, зато што су сви људи сластољубиви задовољавајући себе на најразличитије начине (почев од нечистих мисли и онанизма па до скотолоштва) с једне стране, и што се стиде да исповедају своје грехе противне тој заповести с друге стране, као што се то види из речи Анђела преподобној Теодори, кад је она пролазила ваздушна митарства (види: житије преподобног оца нашег Василија

Новог, празнује се 26. марта). Кад је преподобна Теодора прошла 16,17 и 18 митарство, Анђео је казао Теодори:“ Ти си видела страшна, одвратна, блудна митарства, знај да их ретко која душа прође слободно. Сав свет је погружен у зло саблазни и нечистоте, сви су људи сластољубиви. Већи део дошавши довде, гине: љути испитивачи блудних грехова хватају душе блудника и низводе их у ад“.

Буди храбар, хришћанине, и покај се док си жив, док још није касно.

8. ЗАПОВЕСТ: *Не кради.*

Ниси ли присвајао себи туђу имовину директним или индиректним путем? Обманом, разним лукавством, махинацијама? Можда ниси испуњавао како треба оно што је требало испуњавати за плату коју си добијао?

Ниси ли безмерно привезан за земаљска добра, не желећи да их делиш са другима, којима су потребна?

Не влада ли твојом душом тврдичлук?

Ниси ли примао крадено? Да ли си по савести управљао туђим добром, ако ти је било поверено?

9. ЗАПОВЕСТ: *Не сведочи лажно на ближњеј својој.*

Ниси ли клеветао на ближњега свога? Ниси ли често осуђивао друге, злословио, вређао их за стварне њихове пороке или само за претпостављање истих?

Не волиш ли да слушаш о било коме рђаве разговоре, а затим их са радошћу разносиш, бавећи се сваким сплеткама, разглабањем, празнословљем?

Не прибегаваш ли када лажи, неправди?

Трудиш ли се да увек будеш правичан?

10. ЗАПОВЕСТ: *Не ѿожели нишѿа шѿо је ѿуђе.*

Не завидиш ли другима? Ако ти завидиш ономе што је добро или драгоцено код других људи, знај да те то осећање може довести до неког тешког престапа на самом делу. Схвати да је зловна завист књижевника и фарисеја приковала на Крст самог Сина Божјег, који је дошао на земљу да спасе људе.

Завист увек доводи до злобе и мржње и бива способна да доведе до најбезумнијих поступака, чак до убиства.

Над свим тим гресима стоји гордост – почетак и родитељка свих страсти. Гордост у овом или оном виду присутна је у свима нама, у већем или мањем степену.

Гордост, сујета и самољубље највише нам сметају да видимо своје грехе, да их признамо и исповедамо. Савремени људи неће да се кају за своје грехе управо зато што они гордо и надмено сматрају себе увек и у свему правичним или, у крајњем случају, желели би да их други сматрају за такве.

Треба такође знати да се грех чини не само када се нарушава и престапа заповест Божја, него и онда када пропуштамо да учинимо добро дело у датој прилици. Гресима „недостатка“ (или: пропуштања), по Светом Никодиму Агиориту, називају се она добра дела, речи или помисли, које би неко могао да учини или да мисли,

међутим, из немарности их није чинио, нити рекао, нити помислио. Поготово ову врсту грехова многи људи не препознају као грех, јер је врло мало оних који мисле да је грех, ако тада и тада није учинио милостињу а могао је и имао је начин да учини или да да добар савет своме ближњем, или да се труди у молитви или некој другој врлини.

Другим речима, греси као рђава дела настају преступањем десет Божијих заповести, а греси „недостатка“ неиспуњавањем новозаветних десет заповести Блаженстава које је Господ изговорио у својој чувеној Беседи на Гори (Мт. 5,3–12). Заповести Блаженства су следеће:

Блажени су сиромашни духом, јер је њихово царство небеско.

Блажени су који плачу, јер ће се утешити.

Блажени су кротки, јер ће наследити земљу.

Блажени су гладни и жедни правде, јер ће се наситити.

Блажени су милостиви, јер ће бити помиловани.

Блажени су чиста срца, јер ће Бога видети.

Блажени су миротворци, јер ће се синовима Божјим назвати.

Блажени су изгнани правде ради, јер је њихово царство небеско.

Блажени сте ако вас осрамоте и прогоне и кажу против вас свакојаке рђаве речи, лажући мене ради. И као закључак:

Радујте се и веселите се, јер је велика плата ваша на небесима.

Сасвим је сигурно да ће Бог и за ову врсту грехова, насталих због неостварених и неиспуњених Блаженстава, тражити одговор у дан Страшног Суда, јер зашто би иначе давао те Заповести? То нам потврђује пример оног лењивог слуге који је добио од свог господара један талант, па га закопао у земљу. Јер, он је осуђен не због неког греха или оштећења примљеног блага (вратио га је као што га је и добио) него зато што је могао да га умножи, а није га умножио (Мт. 25, 14–29). Исто тако доказује и пример пет лудих девојака (Мт. 25, 1–13), као и сви грешници с леве стране који су осуђени због немања добрих дела (гладан бејаш, и не нахранисте ме... (Мт. 25, 41–44).

Прочитај, хришћанине, неколико пута овај подсетник грехова, провери себе, помоли се Господу Богу, да би ти открио грехе твоје душе, и чистосрдачно их исповедај.

Испитај да ли се у твојој души гнезди неки од седам смртних грехова: гордост, завист, гнев, убиство, блуд, среброљубље, очајање, да ли својим животом, делима и речима хулиш на Духа Светога, или неким другим грехом жалостиш Бога и ближње чији се вапаји уздижу до Неба.

Не говори: „Ја ништа нарочито нисам згрешио (нисам убио, нисам украо, итд.), као и сви, грешан сам, већих грехова немам“, него почни да се присећаш и бе-

лежиш своје грехове против Старозаветних и Новозаветних заповести, као што је изнето, многих ћеш се сетити, а други пут још више.

И тако, чистећи често своју савест на исповести, обавивши обавезно и предсмртну исповест, спашћеш се Божјом помоћи.

У време тешких болести, у твојој предсмртној исповести треба исповедати све грехе од младости и до последњег дана. Треба исповедати и у предсмртној исповести све грехе, такође и оне који су раније били исповедани.

Света Тајна Причешћа

Свето Причешће оснажује тело и душу, исцељује их, даје им силу, поново у нама успоставља чистоту душе и тела, враћа изгубљену боголикост људској природи униженој грехом, подстиче у нама духовну љубав према Христу и Светима, рађа врлине, и служи као непобедиво оружје којим побеђујемо непријатеља нашега спасења – ђавола.

Онај који ретко приступа овој Светој Тајни отуђује самога себе од спасења. Онај који често приступа Светој Тајни Причешћа, претходно очистивши своју савест светом тајном исповести, постом, молитвом, делима милосрђа и благочестивим подвижничким животом, познао је тајну побожности и тајну спасења, ради које је сам

Господ Христос Спаситељ наш и наш Искупитељ предао себе на крсну жртву ради нашега спасења, а у Светој Тајни тела и крви Његове оставио нам залог љубави богочовечанске и дар да будемо причасници вечнога живота за који се још на земљи спремамо.

Његова Светост Патријарх Српски Г. Павле¹

О честом причешћивању верних

Питање: *Неки свешћеници препоручују вернима да се што чешће причешћују ради душевној и телесној здравља. Други им ојет забрањују често причешћивање, велећи да нису штоа достојни. Тако се ствара забуна међу вернима. Од ова два, које је гледатије правилније? Исто тако, неки свешћеници препоручују верницима да се причешћују на велике празнике (Божих, Васкрс, Велику Госпојину...), док други забрањују, сматрајући да то није добро, јошће ће одмах прећи на мрсну храну, а јо причешћу боље је да се једе јосно. Појошво што бива да се тих дана не уздржавају од јела и пића, ја се деси и да се ојију. Какав став треба овде заузети?*

Одговор: У Еванђељу читамо: *Ако не једете Тела Сина Човечијеј, ни пијете Крви Његове, живоја не-*

¹ Нека питања наше вере 1, Београд 1998. стр 377–387

ћейше имаѣши у себи.. Ко једе Моје Тело и пије Моју Крв има живої вечни, и Ја ћу ја васкрснуѣи у ѡследњи дан (Јн. 6, 53–55). Из ових речи Господњих јасно се види како неопходност приступања Светом Причешћу, тако и корист од тога. Као што дете после рођења, да би остало у животу и расло, мора да се храни, тако бива и са Хришћанином. Родивши се духовно у Светом Крштењу, у Тајни Миропомазања добивши благодат за даље узрастање, ми свој духовни живот одржавамо Божанском храном – Светим Причешћем. Њиме превасходно долазимо у најтешњу везу и јединство са Христом Животодавцем, постајемо „сателесници“ с Њим. Свети Кирило Јерусалимски каже да сваки који се достојно „причешћује Телом и Крвљу Христовом бива истог тела и крви с Њим“, тако да овом тајном „христоносци бивамо, уносећи у своје удове Његово Тело и Крв, а по Светом Петру бивамо *ѡричасници Божанске ѡприроде*“ (2. Петр. 1,4). Код Светог Григорија Ниског налазимо објашњење како то бива: „Мало квасца све тесто према себи уподоби. Тако обесмрћено Богом Тело Господње, будући у нама, све претвара и мења према себи“.

Још подробније објашњење о томе даје Никола Кавасила, велећи да Христова Црква, причешћујући са хлебом и вином, „не претвара њих у човечије тело, као што бива с обичним јелом, него се сам претвара у њих, те оно што је више (Божанско) побеђује тварно. Као што жељезо стављено у огањ само постаје огањ

(усија се), а не бива да се огањ претвара у жезло. Па као што се усијано железно не представља нашем погледу железом, него огњем, зато што својства железа као да су прогутана од огња, управо тако – када би се могла видети Христова Црква, када је она сједињена с Њим и учесница у Његовом Телу – ми не бисмо видели ништа друго сем Тела Господњег... Јер то значи да верујући већ сада живе, благодарећи овој Крви Христовој, животом у Христу, стварно зависећи од Главе тог Тела, Христа, и обучени у то Тело Христово. На тај начин се Црква јавља у Светој Тајни евхаристијског Причешћа“.

Сједињујући се у Светој Тајни Причешћа са Христом, у Христу се сједињујемо најтешње и једни с другима. Свети апостол Павле вели да смо *једно шело ми многи, јер сви од једног хлеба једемо* (1 Кор. 10,17). Тумачећи ове речи, Свети Јован Златоусти развија ту мисао даље: „Шта је хлеб? Тело Христово... Шта бивају причесници? Тело Христово. Не многа тела, него једно Тело. Јер као што хлеб постаје сједињењем од (брашна) многих зрна, да се нигде не виде зрна, него су исто, тако се између себе и с Христом сједињујемо. Јер се не храниш ти од једног тела, а он од другог, него сви од истог“. И Свети Василије Велики, у молитви по освећењу Дарова вели: „А нас све који се од једнога Хлеба и једне Чаше причешћујемо, да сјединиш једне са другима у заједницу једнога Духа Светога...“

Светим Причешћем ми остварујемо заједницу и са небеским светом. По Светом Атанасију Великом, „Господ је храна свих горњих духова и анђела и небеских сила“. А тако учи и Свети Амвросије Милански: „Тобом (тј. Христом) хране се преобилно анђели на небу“.

Разуме се да то храњење није телесно, „да зубима и вилицама жваћући једу“, како примећује Свети Јустин Мученик, По Светом Јовану Дамаскину оно бива гледањем: „Гледајући Бога, колико им је могуће, то им је храна“. Објашњавајући даље, да се Свети Дарови називају „мјестообразнаја будућих“, „не као да не би били заиста Тело и Крв Христова, него сада преко њих примамо Христово Божанство, а онда духовно, самим гледањем“, исти Свети Отац казује „да ће се верни хранити Христом и у будућем веку, не само овде на земљи.“

У старој Цркви имала је Света Евхаристија централни положај у целокупном хришћанском животу. Постати једно са Христом не само духовно, него и телесно, примивши тело и крв његову, и тиме све Његове Божанске енергије потребне нам и за живот вечни (Јов. 6,50), истовремено доспевши до јединства са свом браћом, живом и упокојеном, и анђелима, осећало се у свести верних не као наредба ни дужност, него као насушна духовна потреба, „И доцније, кад се под притиском борби с јересима наглашавају и друга средства спасења: прејемство епископа у аутентичном учењу од Апостола, затим Свете Тајне Крштења и Свештенства, Света Евхаристија

задржава централно место и тада, као и доцније све до данас: „Православље без Евхаристије незамисливо је, а Евхаристија без Православља немогућа.“

Због свега тога, верни су у старој Цркви приступали Светом Причешћу на свакој Литургији. Престарелима и болеснима ђакони су носили Свето Причешће кући и тамо их причешћивали. Пустињаци пак, у немогућности да често присуствују Светој Литургији, односили су собом Свете Дарове и сами се причешћивали према потреби.

Спочетка је Евхаристија вршена недељом, тако да је израз „недеља“ значио скоро исто што евхаристијски скуп (синаксис).

Настанком празника главну ознаку празновања чини такође присуствовање Светој Литургији и учешће у Причешћу, у чему се доживљавао врхунац празничне радости и јединства у Христу.

Али и преко недеље многи верни су настојали да не остану без Причешћа, особито у Светој Четрдесетници. Да би се то омогућило и тада, кад се пуна Литургија није могла вршити, устројен је Чин Литургије Пређеосвећених Дарова, која уствари није Литургија у пуном смислу речи, него развијен чин причешћивања. Врло рано врши се Света Литургија и суботом. Свети Тимотије Александријски, одговарајући на питања кад брачници треба да се уздрже једно од другог, вели да то чине суботом и недељом „јер се у те дане приноси духовна жртва Господу“.

О редовном причешћивању четири пута седмично, у малоазијским крајевима, сведочи Св. Василије Велики, који уједно хвали свакодневно приступање Светом Причешћу: „Добро је и врло корисно сваки дан се причешћивати Тела и Крви Христове – указује он у једном писму, и ми се причешћујемо четири пута у седмици: недељом, средом, петком и суботом, а тако исто и друге дане, ако је успомена кога од Светих“.

О свакодневном приступању Светој Чаши говоре и други Свети Оци и стари хришћански писци, Свети Кипријан, тумачећи Молитву Господњу, вели: „Ми који смо у Христу и Свето Причешће примамо свакодневно као храну...“

Свакодневно причешћивање помињу такође: Свети Амвросије Милански, Тертулијан, Свети Иполит, Блажени Јероним, Блажени Августин, Ориген, Климент Александријски, Свети Јован Златоусти и други. Све до V в. има спомена да се у појединим местима причешћивало свакодневно, а у VI в. народ се причешћивао бар сваке недеље.

Свети Теодор Студит, у IX веку, препоручивао је свакодневно причешћивање, али у његово доба, вели, причешћивало се недељом, а у друге дане не. Свети Симеон Солунски, у XV в. тражи од Хришћана да се „ако могу, причешћују сваке недеље“, у сваком случају да им од једног до другог причешћивања не прође више од 40 дана.

Најзад, православно исповедање вере поставља као крајњу границу за Исповести и Причешће Хришћана четири пута годишње. Овај пропис налазимо у 228. канону Номоканона при Великом Требнику и у Извјестију учитељном: „Парохијски свештеници нека поучавају своје парохијане оба пола да се у чистој савести спреме (за причешће), ако је могуће на празнике, а свакако у четири годишња поста“.

Уколико неко жели да се причести ван постова, треба да се припрема целу седмицу постом, и трезвеношћу: „А ово ако није нужда. У нужди три дана, или само један да посте припремајући се за исповедање грехова својих“.

Неопходност приступања Светом Причешћу за спасење утврђују и многе канонске одлуке Васељенских и помесних сабора и појединих Отаца, прописујући ко може дати Причешће вернима и кад га ко може примити, како се прима ко га не може примити итд.

Но, поред настојања да у свести верних буде свагда присутно и живо еванђељско учење о неопходности приступања Светом Причешћу, да би „живели вечно“ (Јн. 6, 51), Православна Црква, кроз целу своју историју паралелно је развијала и другу новозаветну истину – да се тој највећој и најсветијој тајни не сме приступити како било, као обичном јелу и пићу. Већ Свети апостол Павле опомиње вернике да испитују себе и тако од хлеба да једу и пију из чаше, јер који само једе и пије (као обично јело и пиће), *суд себи једе и њије...* Зато су, вели, међу

вама многи слаби и болесни и госи́а их је умрло (1. Кор. 11,28–30).

Тај захтев, о приступању Светом Причешћу са чистом савешћу, налаже и стари хришћански спис „Учење Дванаест апостола“: „Причешћујте се, претходно исповедивши грехе своје, да би била чиста ваша жртва“, а такође га редовно налазимо код старих црквених писаца и Светих Отаца. Свети Јустин Мученик, у својој првој Апологији, говори о Светом Причешћу, објашњава да га може примити онај, не само који верује у хришћанско учење и који је крштен, него и „који тако живи као што је Христос заповедио“. По Светом Јовану Златоусту; „Савест треба очистити и тек тада се причестити, јер ко је нечист и недостојан, није у праву ни да се на празник причести... Јер не даје време право приступати (тајни), зато што не чини празник Богојављања, или Четрдесетнице достојним оне који приступају, него светлост и чистота душе.“ По њему је и установа 40-дневног поста пред Васкрс настала у том циљу: „Раније су многи приступили Светим Тајнама без расуђивања, како било...“

Приметивши штету која долази од небрижљивог приступања, Оци одреде 40 дана поста... „да би сви ми, очистивши се пажљиво у ове дане, молитвама, милостињом, постом, свеноћним бдењем, сузама, исповешћу и свим другим средствима, на тај начин приступили с чистом савешћу, колико је то могуће“.

У свом упутству о служењу Свете Литургије, које је око 375. год. упутио свештеницима, Свети Василије Велики саветује: „Старај се, свештениче, да будеш бес-прекорни делатељ, који прво врши реч истине. Никада не долази на црквену службу ако си с неким у непријатељству, да не учиниш да се Параклит уклони у дан службе... Не дај Сина Божијег у руке недостојних... и оне којима божанска правила забрањују не причешћуј, јер су они као незнабошци, и ако се не обрете, тешко и њима и онима који их причешћују“. А Свети Анастасије Антиохијски (561.г.) вели: „Ми морамо најпре себе очистити и показати се чистим од сваког неправедног дела, и тада приступити Божанској Тајни, да нам она не би била на пропаст душе и тела“.

У апостолско доба Хришћани су, из живе воре у Христа и жеље за јединством с Њим, не само звали се „свети“ (Д. ап. 9, 13, 32, 40; 26,10; Римљ. 15, 25, 26; 16,2,15,16; 1 Кор. 6, 2;14, 33; 16, 1, 15 итд.), него заиста били достојни назива и по свом животу и владању. Светост у поступцима и готовост на смрт за Христа задивљавала је незнабошце, те су многи и на тај начин, без много теоретског доказивања, задобијани за Хришћанство (Свети Јустин Мученик, Свети Похомије Велики и др.). Чак ни Јулијан Одступник, поред дубоке мржње према Хришћанима, није могао да им не призна љубав и милосрђе које су указивали и према незнабошцима: „Срамота је – пише он у једном писму – да Јудејин не

проси, а безбожни Галилејци хране код себе и наше, док ми нашим указујемо оскудну помоћ“.

Али после добијања слободе, за време цара Константина, преласком у Хришћанство незнабожачких маса, не као раније само из дубоког убеђења у истинитост хришћанске науке и готовости на све жртве за Христа, него многи из опортунизма, јер су и цар, војни и цивилни управитељи и мноштво народа били Хришћани, – ниво хришћанског живота, спремност на труд око што веће чистоте и светости своје душе, постепено пада све ниже. Укорак с тим, ревност првих Хришћана да се причешћују на свакој Литургији све више хлади. Та млакост показује се у два вида. Једни верни, по навици, причешћују се и даље редовно, али немарно, „како било, више по обичају и заведеном реду, него с расуђивањем и свесно“, као што се жали Свети Јован Златоуст. Други су се отказивали од редовног причешћивања под изговором да су неспремни, али су припремању прилазили молитаво, без живог осећања греха и жалости због греха, све ређе се причешћујући и задовољавајући се примањем антидора уместо Причешћа (антидорон = „уместо Дарова“, тј. уместо Причешћа).

Поред појединих монаха-усамљеника далеко у пустињама, који су се, по сведочењу светог Јована Златоуста, причешћивали „једном годишње, а понекад и кроз две године“, у броју Хришћана који су се отказивали од честог причешћивања, било је свакако и таквих који су то

чинили из дубоког осећања величине тајне и своје недо-стојности. Већ Тертулијан помиње како се неки верни у његово време из дубоке жалости због својих греха којим су подвргли Господа добровољном страдању и смрти за нас, учествујући у заједничком богослужењу на дан Христове издаје, нису приступали радосном причешћу Тела и Крви Христове. Из истих мотива, како наводи Блажени Августин, поједини савремени му Хришћани говорили су да не треба примити свагда Свето Причешће, него само у оне дане када човек „чистије и уздржаније живи, да би достојније приступио Тајни“. Други су на ово примећивали да само одлуком свештеника може неко да не прилази Причешћу, „а не по свом мишљењу, некад да се уздржи од Причешћа, а некад да приступи“. Између ова два мишљења – наставља Блажени Августин – можда би прекинуо спор онај који би обојицу поучио да сваки чини по својој вери. Нису се међу собом спорили, нити се један другом супротстављали, Закхеј који је примио Господа под свој кров (Л. 19, 2–6), и капетан који је Господу рекао: *Нисам достојан да под кров мој уђеш* (Мт. 8, 8). Оба су указивала поштовање Спаситељу различитим и на изглед супротним начином; оба су патила од греха, оба су примила милост“. Као закључак Блажени Августин истиче: „Кад се прима ова Тајна треба да се прима с расуђивањем. Јер и онај из побожности не усуђује се да је прима сваки дан, и овај из поштовања не сме је изоставити ни једног дана“.

Поред редовног приступања Причешћу, и уздржање од честог причешћивања може, дакле, потицати из ревности и љубави према Господу. Но исто тако и из хладноће у вери и љубави, као и неготовости да сваког дана искрено живимо по вољи Божијој, свлачећи старог, грешног човека и облачећи се у новог, сазданог по Христу (Еф. 4, 22, 24), као што је у многome данас. Могу ту имати удела и рационалистичко-протестантске тенденције. Против ових који су сматрали да је довољно да у храму саслушају почетне молитве, читање Светог Писма и проповед, а затим да изађу, не сачекавши крај и Свето Причешће, Црква се од старине борила одлучењем, док се не покају и не исправе.

Несумњиво да и данас има душа, чија их вера и љубав према Господу побуђује да редовно приступају Светој Тајни Причешћа. Та ревност истовремено потхрањује и њима будно стражарење над својим мислима, речима и делима. Не дозволити им често, особито на велике празнике, приступање Светом Причешћу значило би хладити њихову ревност. Такође, кочити њихово духовно узрастање због лишавања плодова достојног причешћивања, а они су, по оцу Јовану Кронштатском, „очишћење, освећење, обновљење, победа над страстима, мир душевни, слобода, смелост и радост у Духу Светоме...”

Свакако да се одлука у овом тако важном питању не би могла правилно донети мимо пастира, који као исповедник треба да зна духовно стање чланова своје пастве.

Тај принцип постојао је у Цркви од почетка, као што нам сведочи не само одлучивање од Причешћа, налагање дужине и строгости покајања и јавне исповести за јавне грехе, покајна дисциплина првих векова, него и доцнија установа посебних исповедника с прописима о исправци појединих греха, све у вези са приступањем животворном Телу и Крви Господњој. Проф. Мирковић зато вели да је свештеникова дужност да енергично препоручује верним „што чешће примање Светог Причешћа“. Али приступити честом причешћивању не треба све, него само „оне верне који се чувају од сваког тешког греха, који теже истинитом савршенству, који не пропуштају да се спреме за Свето Причешће према црквеним прописима и чијем причешћу нема запреке“. А још чешћем Причешћу, наиме сваког месеца, треба припуштати „оне верне који уистину живе побожним животом, који се чувају чак и од оног греха у који човек лако пада и који из све душе желе да се сједине са Христом у Светом Причешћу“.

На постављено питање, дакле, укратко би одговор могао бити: кад је реч о овој најсветијој Тајни наше вере, две се ствари не смеју превидети. Прво: Ако се не причешћујемо, не једемо Тело Сина Човечијег и не пијемо Крви Његове, живота не можемо имати у себи. Из ових речи Господњих, као и из: „*Примиће, једиће ово је Тело Моје... Пијће из ње сви, ово је Крв Моја...*“ јасно следи закључак о неопходности сталног приступања овој

Тајни ради задобијања живота вечног. Друго, исто тако важна ствар је да због узвишености и светиње њене не смемо јој приступити како било, нити допустити да би се „унизила до прости свакодневице“. Јер „*ко недосјојно једе хлеб, или њије чашу Госјодњу, оїрешиће се о Тело и Крв Госјдњу*“, због чега настају болести и смрт, како вели апостол Павле (1. Кор. 11,30).

Збої њрве њоїребе – уношења у себе животне силе Божанског Причешћа – Света Црква од почетка, особито недељом и празником, врши Свету Литургију позивајући све верне: „Приступите!“ Ова Тајна се зато и врши да би верни не само чули речи Светог Писма и поуку, и учествовали у молитвама, него превасходно зато да би, приступивши Светом Причешћу, задобили његове благодатне дарове.

Збої груїе њоїребе – да често и свето живећи, у светости примимо светињу – Црква нас опомиње да прилазимо „са страхом Божијим“, јер се „Светиња даје светима“. Казујући то, свештеник не вели просто: чисти од греха – указује Свети Јован Златоуст – него свети. А светим чини не само опроштење греха, него и наилазак Светог Духа и обиље добрих дела. Не тражим, вели, само да се ви умијете од нечистоте, него да будете бели и прекрасни. Зато и данас треба да нам буду у важности речи прастарог хришћанског списка из II века: „Ко је свет нека прилази (Причешћу), а ко није – нека се каје“. Коначна одлука да ли поједини верни може да

приступа причешћу често, особито на велике празнике, или чак сваке недеље, као што је било с почетка, или да се од Причешћа уздржи колико времена и са каквим покајањем, свакако треба да буде у сагласности са парохом, управо исповедником. Према стању у коме се верни налазе, он ће одредити колико ван поста треба да пости, да ли пуних седам дана, како траже црквенословенски Типик (Гл. 32), три, или само један дан; да ли уз јело на води само (сухоједење), или и на зејтину и риби. Затим, које још духовне припреме уз то да врши: интензивнију домаћу и црквену молитву, читање Светог Писма, милостињу, метанија, исповест итд., или га треба припустити уз све то, но без пошћења уопште, као што и сада чине свештеници и као што је било у старини.

Разлог да се верни који бдију над својом душом не причешћују на Божић, Васкрс, Петровдан, јер треба да после Причешћа узимају посну храну, не налазе се у канонским прописима (Разуме се да после Причешћа у четири прописана поста сви су дужни да пост наставе до његовог краја). Бојазан да ће онај који има страх од греха, неузддржавањем у те дане опити се, или појести, не може се прихватити. Ако верник зна да онај који живи у сластима, преједању и опијању, неће ући у Царство Небеско (Римљ. 13, 13; 1. Кор. 6, 10), те да се од тога мора свагда чувати, како да се не чува на те велике празнике! Ако ли се пак одаје тим гресима и иначе, не треба да прилази Светом Причешћу никако док се не покаје и не

исправи. Механичко приступање Светом Причешћу како било, по обичају или због празника, свестан духовник неће дозволити никад.

Као закључну мисао да употребимо савет Тертулијанов: „Тако живи да свакодневно можеш приступити (Причешћу)“. А као најбољи одговор на питање: Којим треба одобрити – или онима који се причешћују често или ретко? – нека буду речи Светог Јована Златоуста: „Ни једнима, ни другима..., него онима који се причешћују са чистом савешћу, с чистим срцем, с беспрекорним животом. Такви нека приступају свагда. А који нису такви – ниједанпут! Зашто? Зато што они навлаче на себе суд, осуду, казну и мучење“.

Како се припремати за Свето Причешће

Основна припрема за Свету Тајну Причешћа јесте – покајање. Увиђање своје грешности открива личне слабости и буди у човеку жељу да постане бољи кроз сједињење са Христом у Његовим Пречистим Тајнама. Молитва и пост помажу да осећање покајања обузме душу.

„Православни молитвеник“ указује на то да ...припрема за Свето Причешће (у црквеној пракси се она назива постом) траје неколико дана и односи се, како на телесни, тако и на духовни човеков живот. За тело се одређује уздржање, односно телесна чистота и ограни-

раничавање у храни (пост). У дане поста не узимају се намирнице животињског порекла: месо, млеко и јаја, а за време строгог поста ни риба. Хлеб, воће и поврће се умерено користе. Ум не сме да се расејава свакодневним ситницама и да се одаје грешним забавама.

У дане поста човек треба да иде на службу у храм, а ако околности дозвољавају, треба марљивије да испуњава домаће молитвено правило: онај ко обично не чита све јутарње и вечерње молитве нека их чита у потпуности. Уочи Светога Причешћа треба ићи на вечерњу службу, и код куће уместо уобичајених молитава пре спавања треба прочитати покајни канон, канон Богородици и Анђелу чувару.

Такође се чита канон пре Светога Причешће, а онај ко жели и акатист Најслађем Исусу. После поноћи се не једе и не пије, јер је уобичајено да се Светој Тајни Причешћа приступи на празан стомак. Ујутру се читају јутарње молитве и све молитве пре Светог Причешћа, осим канона који је био прочитан дан раније.

Пре Светог Причешћа човек обавезно мора да се исповеди или увече или ујутру пре Свете Литургије.

Треба истаћи да се многи верници ретко причешћују, јер не могу да нађу времена или снаге за дугу припрему за Свето Причешће, која се на тај начин претвара сама себи у циљ. Осим тога, знатан део, ако не и већину савремене пастве чине Хришћани који су недавно ушли у Цркву и који због тога нису стекли одговарајуће молит-

вене навике. Оваквима може да се учини да наведена припрема премашује њихове снаге.

Црква оставља свештеницима и духовницима да решавају питање о томе колико често човек треба да приступа Светом Причешћу и у ком обиму треба да се припреми за Њега. Управо са духовним оцем човек треба да се договори колико често ће се причешћивати, колико дуго ће се припремати за Свето Причешће и које молитвено правило пре тога треба да испуни. Различити свештеници благосиљају да се верни причешћују различитом учесталости, у зависности од њиховог здравственог стања, узраста, степена црквености и молитвеног искуства.

Схиигуман Партеније у својој књизи „Стаза до јединог потребног – Богоопштења“ пише:

„За време Великог поста Црквеним Уставом је одређен велики пост – цела седмица: са мало мањом строгишћу се треба припремати и за време друга три вишедневна поста. Припрема за Свето Причешће у остале дане у години може се ограничити на један дан, односно да се дан уочи Причешћа испоштује строги пост – узимање хране без уља.“ Уопште, треба имати у виду следећи савет светог праведног о. Јована Кронштатског:

„Неки све своје добро и своју исправност пред Богом темеље на ишчитавању свих одређених молитава, не обраћајући пажњу на то да ли је њихово срце спремно за Бога – на унутрашње самоисправљање. Међутим, и

овде пре свега треба обратити пажњу на исправљање и спремност срца за примање Светих Тајни.

Ако се срце усправило у теби по милости Божијој, ако је оно спремно за сусрет са Жеником, и на том хвала Богу, иако ниси стигао да ишчитаеш молитве.“

„*Јер Царство Божије није у ријечи него у сили*“ (1. Кор. 4, 20). Добро је ако човек у свему слуша мајку Цркву, али са разумношћу, и ако је могуће „онај ко може да прими“ дуготрајну молитву „нека прими“. Али „*немоју сви примити ријечи ових*“ (Мт. 19, 11). Ако се дуготрајна молитва не подудара са ватреношћу духа, боље је помолити се кратко, али ватрено.

Присетимо се да је једна реч изговорена из ватреног срца оправдала цариника. Бог не гледа на мноштво речи, већ на расположење срца. Главна ствар је жива вера срца и топлина покајања због греха.“

Онима који први пут прилазе Светим Тајнама Исповести и Причешћа може се саветовати да сву пажњу посвете припреми за прву исповест у свом животу.

Веома је битно да човек пре Причешћа Светим Тајнама Христовим опрости свима који су га увредили. Ни у ком случају не смемо да се причешћујемо у стању злобе или непријатељства према некоме.

О причешћивању деце

По обичају Цркве деца после свог Крштења до седмогодишњег узраста могу да се причешћују врло често, не само сваке недеље, већ и сваког дана без претходне исповести и поста. Кад напуне око 6 година, а ако је могуће и раније, децу је корисно навикавати да се причешћују на празан стомак.

Обичаји Цркве у дан Причешћа Светим Тајнама

Кад устане ујутру онај ко се припрема за Свето Причешће треба да опере зубе да се не би осећао никакав задах, који на извештан начин вређа саму светињу Светих Дарова. При том може да се догоди да човек случајно прогута мало овде. Да ли у том случају може да приступи Светом Причешћу? По правилима Цркве – мора. „Иначе ће сотона, који је уграбио прилику да га одвоји од Светог Причешћа исто ово често радити“ (Тимотије Александријски, канонски одговор 16).

Човек мора да дође у храм пре почетка Свете Литургије, без кашњења. Приликом изношења Светих Дарова сви причасници се клањају до земље. Поклон до земље се понавља када свештеник заврши са читањем молитве пре Светог Причешћа „Верујем, Господе, и исповедам...“

Причасници треба да прилазе Светој Чаши један по један, а не у гомили, не гурајући се и не трудећи се да претекну један другог. Док се приближавају Светој Чаши најбоље је да понављају Исусову молитву: „Господе Исусе Христе, Сине Божији, помилуј ме грешног“, или да молитвено певају са свим људима који се налазе у храму: „Тело Христово примите, Источника бесмртнога окусите.“

Кад прилази Светој Чаши човек не треба да се крсти, већ треба да прекрсти руке преко груди (десна преко леве) из опрезности, да не би ударио Свету Чашу или жлицу (кашичицу).

Примивши са жлице (кашичице) у уста Тело и Крв Господњу причесник треба да пољуби крај Свете Чаше, као само ребро Спаситељево из којег су истекле крв и вода. Крајње је неумесно да Светом Причешћу приступају жене накарминисаних усана.

Дан кад се човек причешћује представља посебан дан за хришћанску душу, када се она на нарочит и тајанствен начин сједињује са Христом.

Као што се за пријем гостију који се изузетно поштују спрема читава кућа и све доводи у ред, а сви уобичајени послови се остављају по страни, тако треба да проводимо и дан причешћа као велики празник, посвећујући га, колико је год могуће осамљивању, молитви, усредсређености и читању духовне литературе.

Старац Нил Сорски је после причешћивања Светим Тајнама имао обичај да неко време проводи у дубоком ћутању и сабраности, а и другима је саветовао исто то говорећи да „треба себи да омогућимо тишину и тиховање да би Свете Тајне деловале спасоносно и исцелитељски на душу која је болесна од греха.“

Старац о. Алексеј Зосимовски осим тога, нарочито указује на потребу да се човек нарочито чува прва два сата после причешћивања. Непријатељ људског рода тада на све начине покушава да натера човека да увреди светињу и да она престане да освећује човека. Њу је могуће увредити и погледом и неопрезном речју, и слухом, и многословљем, и осуђивањем.

Он препоручује да човек више ћути у дан примања Светог Причешћа.

Постоји обичај да они који су се причестили тога дана не целивају иконе или руку свештеника и да не чине метаније.

Међутим, треба приметити да није грех ако се човек не придржава обичаја као што су да се не поклања до земље и не љуби свештеника у руку.

За време Педесетнице по уставу не треба чинити метаније. Међутим, старац о. Алексеј Мечов је овако говорио о својим осећањима у то време:

„Понекад осећам да сам недостојан да погледам и икону и лик Господа, како да се онда не поклоним? Ево, ја на пример не могу да се поклоним до земље

кад се пева: „Поклонимо се Оцу и Сину и Светом Духу.“

А један други Хришћанин, када су му скренули пажњу на то да се „сад не сме клањати до земље“ одговорио:

„То правило се односи на вас, праведнике, а не на грешнике као што сам ја.“

Схиигуман Партеније наводи:

„Треба нешто рећи и о прекомерној опрезности неких људи после причешћивања. Они не само да се труде да не пљују читавог дана после причешћивања, што је, наравно, похвално, већ и отпатке од хране, ако су они били у устима сматрају за јестиво, и што се никако не сме прогутати (рибље кости и др.) и покушавају да их спале у ватри. Овакву изузетну строгост не срећемо нигде у Црквеном Уставу. Захтева се само да човек после Светог Причешћа отпије мало воде, и да је прогута пошто омије унутрашњост уста како се ни најмањи делић не би задржао у устима – и то је све! У Црквеном Уставу нема ни трага од „надградњи“ која је измишљена по овом питању.

Потпуно је неосновано и размишљање неких људи о томе да се после Светог Причешћа не смеју целивати иконе, мошти светих угодника или неки човек. Као оправдање оваквих измишљотина можемо да наведемо обичај свештеника за време архијерејског служења. Сви свештеници који су учествовали у служењу Свете Ли-

тургије после Светог Причешћа и када су отпили мало воде прилазе архијереју, и примивши од њега благослов целивају га у руку. А после Свете Литургије, ако се служи саборни празнични молебан, сви свештенослужитељи целивају празничну икону или мошти светих Угодника.“

За крај ћемо навести речи преподобног Никодима Светогорца: „Истински причесници увек после Светог Причешћа бивају у опипљиво благодатном стању. Срце тада духовно окуша Господа.

Али пошто се тело стешњава, и пошто смо окружени спољашњим бригама и пословима, у којима морамо да учествујемо, наше духовно окушање Господа, због расејавања наше пажње и осећања из дана у дан слаби, гасне и повлачи се...

Због тога, ревнитељи, осетивши његов недостатак, журе да поврате снагу (Светим Причешћем), и када је поврате, осећају да поново окушају Господа“.

Учесталост примања Светога Причешћа

Нема сумње да је рана Црква препоручивала да се Хришћани често причешћују, као и да се већина Хришћана причешћивала бар једанпут недељно на Божанској Литургији. Св. Василије Велики каже да је добро причешћивати се сваког дана и да се он сам причешћивао четири пута недељно (*Писмо Кесарији*). Св.

Јован Златоусти хвали оне који се „често причешћују“ и критикује оне који то не чине. Свети Канони Цркве уче исто. Учествовање на Литургији је за рану Цркву значило приступање Светоме Причешћу (8. и 9. Апостолских канона, 2. канон антиохијски). Сама Божанска Литургија подразумева да сви који су присутни треба да се причесте. И каснији црквени писци као што су Св. Теодор Студит, Св. Никола Кавасила, Св. Григорије Палама, Св. Симеон Солунски и Св. Никодим Светогорац, сви Свети, уче исто.

Али, Предање Цркве, такође, указује на неопходност да Светој Чаши приступамо „достојно“. Св. Па. Павле говори о овоме аспекту (припреме за Свето Причешће) када учи да „они који недостојно једу и њију, суд себи једу и њију“ (1. Кор. 11, 28). Св. Јован Златоусти запажа: „Видим многе који примају Тело Христово, немарно и по навици, из разлога обичаја или правила, а не са пажњом и нечисте савести“ (*Омилија на Посланицу Ефесцима*). На другом месту, он се пита: „Кога бисмо препоручили (за пример), оне који се причешћују једанпут годишње, или оне који се причешћују често или, пак, оне који се причешћују само неколико пута годишње? Никога од њих, већ оне који се причешћују чисте савести и неокаљаног живота“ (*Омилија на Посланицу Јеврејима*). Требало би да се духовно припремамо на следећи начин: да се кајемо за своје грехе; да се измиримо са онима са којима смо у свађи, да се исповедимо пред свештеником сваки пут

кад је то потребно, да чинимо добра дела и да будемо милостиви, да се нарочито трудимо да живимо побожно и да постимо. Дакле, пост је само један од чинилаца припреме за Свето Причешће, али чинилац који је заиста неопходан.

Колико дуго треба да постимо?

Будући да морамо да се припремамо за Свето Причешће и да је пост део те припреме, пре сваког причешћивања неопходно је да постимо. Колико треба да постимо зависи највећим делом од тога колико се често причешћујемо и колико иначе постимо током године. Онај ко се причешћује само једанпут годишње и не пости редовне седмичне (среда и петак) и друге постове (које прописује Црква) и живи животом који је отуђен од Христа мора да пости, како то препоручује Св. Јован Златоусти у своме „*Омилији на Посланицу Ефесцима*“, читавих четрдесет дана! Они, пак, који донекле посте макар током Божића и Васкршњег поста, и који држе друге постове, укључујући среду и петак, наравно, не треба да посте оволико уочи Светога Причешћа. Ако се Хришћанин причешћује око дванаест пута годишње (приближно једанпут месечно), за њега важи савет Св. Никодима Светогорца: „Довољно је постити три дана, без обзира на то што Божански канони не заповедају пост пре примања Светога Причешћа“. Будући да кано-

ни Православне Цркве (64. апостолски канон и 55. канон Трулскога сабора) забрањују строг пост суботом, они који се причешћују једанпут месечно треба да се суботом, припремајући се за Свето Причешће, уздржавају од меса (и намирница животињског порекла), а другу храну могу да једу.

Што достојније могуће, што чешће могуће, што побожније могуће.

Требало би да будемо опрезни и да овом питању не приступамо легалистички нити, пак, круто. Да ли смо се припремили (за Свето Причешће) на одговарајући начин или, пак, не, никад не може да се мери „бројем дана које смо отпустили“. Светој Чаши би требало да свагда приступамо *што је достојније могуће, што чешће могуће и што побожније могуће.*

САДРЖАЈ

Света Тајна Покајања	3
О суштини греха	3
Казна за грехе	5
Нема већег зла од греха	7
О страдању за туђе грехе.....	8
Божије дуготрпљење и милосрђе	9
Сласт греха је краткотрајна.....	11
Погубне последице греха	11
Ко чини грех – роб је греху	12
Не постоји мали грех.....	13
Навика на грех.....	15
Мржња према греху – пут према спасењу.....	16
О неразглашавању грехова ближњих	18
Исповедање греха је почетак избављења	18
Покајање грешника – празник на небу	20
Како се треба исповедити да би се добио опроштај грехова.....	22
Разврставање грехова према десет Божијих заповести	25
Света Тајна Причешћа.....	35

Његова Светост Патријарх Српски Г. Павле –	
О честом причешћивању верних	36
Како се припремати за Свето Причешће	51
О причешћивању деце	55
Обичаји Цркве у дан Причешћа Светим Тајнама ...	55
Учесталост примања Светога Причешћа	59
Колико дуго треба да постимо?	61

